

Zniszczenie w znacznych rozmiarach oraz istotna szkoda o znamionach przestępstw przyrodniczych z art. 181 i 187 Kodeksu karnego

Piotr Ligocki

Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
w Łodzi

LIFE15GIE/PL/000758

Masz prawo do skutecznej ochrony przyrody

Spełniamy wymagania EMAS – zarządzamy urzędem efektywnie, oszczędnie i prośrodowiskowo

Art. 181. [Powodowanie zniszczeń w przyrodzie]

§ 1. Kto powoduje zniszczenie w świecie roślinnym lub zwierzęcym w znacznych rozmiarach, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 2. Kto, wbrew przepisom obowiązującym na terenie objętym ochroną, niszczy albo uszkadza rośliny lub zwierzęta powodując istotną szkodę, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

Rozdział XXII Przesłpstwa przeciwko środowisku

Art. 181. [Powodowanie zniszczeń w przyrodzie] § 1. Kto powoduje zniszczenie w świecie roślinnym lub zwierczym w znacznych rozmiarach, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 2. Kto, wbrew przepisom obowiązującym na terenie objętym ochroną, niszczy albo uszkadza rośliny lub zwierzęta powodując istotną szkodę, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 3. Karze określonej w § 2 podlega także ten, kto **niezależnie od miejsca czynu** niszczy albo uszkadza rośliny lub zwierzęta **pozostające pod ochroną gatunkową powodując istotną szkodę**.

§ 4. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 1 działa **nieumyślnie**, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 5. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 2 lub 3 działa **nieumyślnie**, podlega grzywnie albo karze ograniczenia wolności.

Rozdział XIV

Objaśnienie wyrażeń ustawowych

Art. 115. [Słowniczek wyrażeń ustawowych]

§ 7. Przepis § 5 stosuje się odpowiednio do określenia "znaczną szkodą" oraz określenia "wartość lub łączna wartość jest znaczna"

§ 5. Mieniem znacznej wartości jest mienie, którego wartość w czasie popełnienia czynu zabronionego przekracza 200 000 złotych.

Art. 9. [Strona podmiotowa czynu. Umyślność i nieumyślność]

§ 1. Czyn zabroniony popełniony jest umyślnie, jeżeli sprawca ma zamiar jego popełnienia, to jest chce go popełnić albo przewidując możliwość jego popełnienia, na to się godzi.

§ 2. Czyn zabroniony popełniony jest nieumyślnie, jeżeli sprawca nie mając zamiaru jego popełnienia, popełnia go jednak na skutek niezachowania ostrożności wymaganej w danych okolicznościach, mimo że możliwość popełnienia tego czynu przewidywał albo mógł przewidzieć.

§ 3. Sprawca ponosi surowszą odpowiedzialność, którą ustawa uzależnia od określonego następstwa czynu zabronionego, jeżeli następstwo to przewidywał albo mógł przewidzieć.

Z Komentarza do KK Jerzego Lachowskiego

Art. 181 Powodowanie zniszczeń w przyrodzie

2.

Przedmiot ochrony. Przedmiotem ochrony na gruncie [art. 181 § 1](#) k.k. jest **świat roślinny oraz zwierzęcy**.

4.

Świat roślinny lub zwierzęcy. W Kodeksie karnym pojęcia te nie zostały zdefiniowane. Również Prawo ochrony środowiska oraz ustawa o ochronie przyrody nie zawierają takiej definicji. Wydaje się, że przez to pojęcie należy rozumieć świat organizmów żywych – roślinnych i zwierzęcych – w szerokim tego słowa znaczeniu. Przez pojęcie świata roślinnego należy rozumieć również **świat grzybów**, (...) chodzi tutaj o świat zwierząt żyjących w zasadzie w stanie wolnym (zob. A. Marek, *Kodeks...*, 2010, s. 427, oraz powołani tam autorzy).

5.

Zniszczenie w znacznych rozmiarach. Przez pojęcie zniszczenia należy rozumieć unicestwienie, destrukcję. Zniszczenie jest zachowaniem dalej idącym niż uszkodzenie. **W przypadku zniszczenia przedmiot zamachu przestaje istnieć**, natomiast w przypadku uszkodzenia wciąż istnieje, jakkolwiek z pewnymi defektami. (...) Przepis [art. 181 § 1](#) k.k. penalizuje zniszczenia w świecie roślinnym lub zwierzęcym **w znacznych rozmiarach**. Nie ma w Kodeksie karnym definicji ustawowej tego pojęcia. Nie można podzielić tych poglądów wyrażanych w literaturze, zgodnie z którymi pojęcia tego nie można utożsamiać z pojęciem szkody w znacznych rozmiarach, do którego na zasadzie [art. 115 § 7](#) k.k. stosuje się kryterium określone w [art. 115 § 5](#) k.k. – przekroczenie kwoty 200 000 złotych (...) Trzeba bowiem zwrócić uwagę na to, że **zniszczenie** w świecie roślinnym oraz zwierzęcym oznacza w istocie nic innego jak **szkodę** w tych sferach. Jeśli tak będziemy rozumieć to pojęcie, to ograniczenie penalizacji do wielkich rozmiarów w [art. 181 § 1](#) k.k. można rozumieć w kategoriach zniszczenia w znacznych rozmiarach. Wydaje się zatem, że odwoływanie się do kryterium ekonomicznego w tym przypadku jest jednak uzasadnione. Trzeba podkreślić, że **nie może być to wyłączne kryterium, należy brać pod uwagę również rozmiar dokonanych zniszczeń (liczbę gatunków, sztuk zwierzyny, powierzchnię terenu, na którym doszło do zniszczeń)**.

Z Komentarza do KK Jerzego Lachowskiego

9.

Pojęcie istotnej szkody. Pojęcie **istotnej szkody** nie może być utożsamiane z pojęciem **szkody w znacznych czy wielkich rozmiarach** ([art. 115 § 7](#) k.k.). Kryterium istotności szkody jest szersze od samodzielnego kryterium majątkowego. W jego ramach należy wziąć pod uwagę powody, dla których dany gatunek jest chroniony, liczebność danego gatunku na danym terenie, liczbę przedstawicieli danego gatunku zniszczoną przez sprawcę, wpływ wyginięcia części gatunku na środowisko naturalne. Istotna szkoda to taka, która poważnie zaburza ekosystem i prowadzi jednocześnie do realnego zagrożenia chronionego gatunku. Istotność szkody należy oceniać kompleksowo, uwzględniając wszystkie chronione gatunki roślin i zwierząt, którym sprawca swoim zachowaniem zagroził. Istotności szkody nie należy rozważać odrębnie w stosunku do każdego z zagrożonych gatunków.

11.

Rośliny i zwierzęta pod ochroną gatunkową. Przedmiotem czynności wykonawczej przestępstwa z [art. 181 § 3](#) k.k. są zwierzęta oraz rośliny objęte ochroną gatunkową. Nie ma znaczenia, czy ochrona gatunkowa ma charakter stały, czy też czasowy (sezonowy). Ważne jedynie jest to, aby do zniszczenia lub uszkodzenia doszło w czasie, gdy roślinność i zwierzęta były objęte ochroną. Nie odpowiada za dokonanie sprawca, który podjął czynności zmierzające do uszkodzenia lub zniszczenia roślinności lub zwierząt podlegających ochronie gatunkowej, jeśli skutek w postaci zniszczenia nastąpił po ustaniu ochrony gatunkowej. (...)

12.

Typ uprzywilejowany z uwagi na nieumyślność. Kodeks przewiduje dwie odmiany nieumyślne przestępstw opisanych w [art. 181 § 1](#) i [2](#) k.k. Co do istoty nieumyślności zob. komentarz do [art. 9 § 2](#) k.k.

USTAWA z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny
(Dz. U. z 2018 r. poz. 1600)

Rozdział XXII

Przestępstwa przeciwko środowisku

Art. 187. [Niszczenie lub uszkodzanie chronionych terenów lub obiektów]

§ 1. Kto niszczy, poważnie uszkodza lub istotnie zmniejsza **wartość przyrodniczą** prawnie chronionego terenu lub obiektu, powodując **istotną szkodę**, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 2. Jeżeli sprawca działa nieumyślnie, podlega grzywnie albo karze ograniczenia wolności.

Z Komentarza do KK Dagmary Gruszeckiej:

Art. 187

1.

[Artykuł 187](#) przewiduje karalność zachowań polegających na niszczeniu, uszkodzaniu lub istotnym zmniejszaniu wartości przyrodniczej prawnie chronionego terenu lub obiektu, czego skutkiem jest powstanie istotnej szkody.

Przedmiot ochrony

2.

Jako przedmiot ochrony wskazuje się **wartość przyrodniczą** chronionych terenów lub obiektów [W. Radecki (w:) *Kodeks karny...*, red. M. Filar, s. 933], przez co należy rozumieć także ich **integralność oraz wartości krajobrazowe**.

Podmiot czynu zabronionego

3.

Jest to przestępstwo powszechne, może więc je popełnić każda osoba.

Znamiona strony przedmiotowej

5.

(...) Ustawa wymaga ponadto, by uszkodzenie prawnie chronionego terenu lub obiektu było poważne, przez co rozumie się tylko takie, które "istotnie zmniejszając wartość przyrodniczą i powodując istotną szkodę będzie charakteryzować się skutkiem poważniejszym niż ten, o jakim mowa w treści [art. 127](#) ustawy o ochronie przyrody, penalizującego naruszanie zakazów obowiązujących w: parkach narodowych, rezerwatach przyrody, parkach krajobrazowych, obszarach chronionego krajobrazu, obszarach Natura 2000 oraz w stosunku do pomników przyrody, stanowisk dokumentacyjnych, użytków ekologicznych, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych, roślin, zwierząt lub grzybów objętych ochroną gatunkową" (...) Jeżeli jednak chodzi o "poważne" (a więc nie każde) uszkodzenie albo o "istotne" (a więc nie każde) zmniejszenie wartości przyrodniczej, **to tylko biegły przyrodnik może rozstrzygnąć, czy mamy do czynienia z istotną szkodą przyrodniczą**. (...) Zabronione zachowanie może polegać na wycięciu objętych ochroną drzew, przeprowadzeniu przez teren chroniony drogi(...), zasypaniu naturalnego zbiornika wodnego lub znacznej jego części itp. Podobnie jak w przypadku wszystkich przestępstw przeciwko środowisku, ocena istotności szkody dokonywana jest na płaszczyźnie przyrodniczej, ekologicznej, nie zaś w pierwszej kolejności przy uwzględnieniu wskaźników finansowych.

Z Komentarza do KK Dagmary Gruszeckiej:

Art. 187

7.

Skutkiem czynu zabronionego jest istotna szkoda. Ponieważ jest to przestępstwo materialne, warunkiem karalności pozostaje każdorazowe ustalenie powiązania przyczynowego i normatywnego pomiędzy zachowaniem sprawcy a szkodą.

Znamiona strony podmiotowej

8.

W [art. 187 § 1](#) została przewidziana postać umyślna przestępstwa, natomiast [§ 2](#) zawiera klauzulę nieumyślności.

Sankcja karna

9.

Przestępstwo z [art. 187 § 1](#) stanowi występki zagrożony karą grzywny, karą ograniczenia wolności lub karą pozbawienia wolności do 2 lat. [Paragraf 2](#) przewiduje odpowiedzialność za typ nieumyślny sankcjonowaną alternatywnie karą grzywny albo karą ograniczenia wolności (...).

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ

Poważne uszkodzenie lub istotnie zmniejszenie wartości przyrodniczej prawnie chronionego terenu (siedlisko naturalne priorytetowe – łąg olszowo-jesionowy)